

Motion till riksdagen 2019/20:136

av **Hanna Gunnarsson m.fl. (V)**

Försvarsmaktens dimensionering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Försvarsmakten kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Bättre planering för stöd vid kriser och olyckor

Sverige och världen står inför stora klimatförändringar och ökande miljöproblem. Mycket tyder på att kriser och extrema väderhändelser kommer att öka även på hemmaplan. I dag utgörs det allvarligaste hotet mot den globala säkerheten av klimatförändringarna och dess konsekvenser. Det gäller såväl här i Sverige som i andra delar av världen. Torka, översvämningar och bränder utgör både direkta hot mot samhället och befolkningen samt är orsaker till krig och konflikter världen över. Vi vet att vi som lever i den rika delen av världen kommer att påverkas allt kraftigare i framtiden och vi ser att denna utveckling redan är ett stort hot mot befolkningen i många utvecklingsländer. Inte minst visade torkan och bränderna under sommaren 2018 tydligt på behovet av en effektiv krisberedskap i Sverige. I sin rapport Motståndskraft (Ds 2017:66) beskriver även Försvarsberedningen hur klimatförändringar och naturkatastrofer bör ses som ett hot mot vår säkerhet.

Utgångspunkten för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska vara att värna vårt lands säkerhet. Det kräver en modern försvarsmakt som har förmågan att möta de olika former av hot som vårt land kan ställas inför, men som också har möjlighet att vara en fredsbevarande kraft i andra delar av världen. Försvarsmaktens främsta uppgift är att tillhandahålla ett militärt försvar som kan möta de kriser vi ställs inför – ytterst en väpnad konflikt. Men Sverige är ett alltför litet land för att inte samordna och koordinera sina resurser. I dag ska Försvarsmaktens stöd till samhället och andra

myndigheter vid behov enbart ske inom ramen för Försvarmaktens befintliga förmåga och resurser. Den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109) är tydlig: Försvarmakten ska inte dimensionera för stöd varken till statliga myndigheter, till kommuner eller till det civila samhället i övrigt. Det gäller oaktat om det handlar om allvarliga olyckor eller andra fredstida krissituationer. Vänsterpartiet anser att detta inte är tillräckligt. En mer samlad och effektiv planering behövs för att göra vårt samhälle mindre sårbart.

Vänsterpartiet har i upprepade sammanhang lyft att klimatförändringar borde uppta en större plats i Sveriges planering för krisberedskap och vi anser även att Försvarmakten bör ta ett större ansvar vid klimatkatastrofer. Ett brett säkerhetspolitiskt arbetssätt inkluderar såväl åtgärder för att bygga ett långsiktigt hållbart samhälle som åtgärder för att hantera kriser här och nu. Det är inte Försvarmaktens uppgift att ansvara för den civila krishantering. Däremot är det ett slöseri med stora samhällsliga resurser att inte på ett bättre sätt nyttja Försvarmaktens erfarenheter, personal och material. Att samordna Försvarmaktens kapacitet och dimensionera för vissa typer av civila behov skulle genom relativt små medel kunna spela stor roll för den civila krishantering. Det vore också ett ur samhällsekonomisk synpunkt effektivare resursutnyttjande.

Ett exempel på när samhällets resurser har behövt användas så samlat och effektivt som möjligt är de senaste årens skogsbränder. Ett varmare klimat riskerar att leda till fler bränder liknande de sommaren 2018. Ett ökat antal kriser och olyckor riskerar att bli övermäktigt för kommunerna och räddningstjänsten att hantera. Genom samordning och genom att bättre nyttja Försvarmaktens resurser skulle vi utan tvekan stå bättre rustade för liknande framtida situationer. I slutredovisningen av det regeringsuppdrag där behoven efter skogsbränderna sommaren 2018 analyserades (Ju2018/03972/SSK) konstaterar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att Försvarmakten gjorde betydande insatser under bränderna. Dessvärre är delar av Försvarmaktens utrustning för släckningsarbete gammal och sliten och det finns heller inte något regeringsuppdrag om att stå i beredskap för att öka den svenska förmågan att släcka skogsbränder. Likaså saknas det ett uppdrag om att tillsammans med civila aktörer utbilda och öva förmågan gemensamt. MSB anser att Försvarmakten ska ha förmåga att med sina helikoptrar delta i skogsbrandsbekämpning och att man tillsammans med andra myndigheter måste delta i förberedelserna inför skogsbrandssäsongen.

Vid allvarliga kriser och olyckor bör samhällets alla tillgängliga resurser sättas in. Att Försvarmakten ska ta viss hänsyn till civila behov bör vara en självklarhet. Det kan till exempel handla om att samordna vid anskaffning av materiel eller vid planering av personalresurser under de mest kritiska månaderna. Att dimensionera för både militära och civila behov kan i vissa fall vara en kostnadsfråga, men sett till de samhällsekonomiska vinsterna bör det snarare ses som ett mer effektivt nyttjande av resurserna och i förlängningen en besparing.

Det bör därför utredas hur Försvarmakten kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningsystem kan konstrueras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Hanna Gunnarsson (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Yasmine Posio (V)

Håkan Svenneling (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Elin Segerlind (V)

Jessica Thunander (V)